

*Día das
Letras Galegas
2023*

**Antoloxía poética
do Primeiro Festival
«ÉPICO no PALCO»**

**Concello
do Corgo**

Antoloxía poética do Primeiro Festival «ÉPICO no PALCO»

Por *LOIS LADRA*

Prefacio

O pasado sábado 22 de Abril do 2023, véspera do **Día Internacional do Libro e da Lectura**, celebrouse no **Concello do Corgo** o primeiro ano de vida dun espazo moi especial: a biblioteca do **Punto de Atención á Lectura do Corgo - PALCO**. A vella escola rural de Agros, onde moitos nenos e nenas aprenderon noutrora a ler e a escribir, tiña sido previamente rehabilitada con fondos públicos polo **Obradoiro Ponte de Areas IV**. Unha vez recuperada a escola para o usufruto cultural de toda a comunidade, nada mellor que homenaxear ás persoas que loitaron pola alfabetización dos nosos veciños a través dun ensino socializado, reconvertendo este espazo nun novo templo do saber: esa foi a idea que nos inspirou e o xermolo a partir do cal agromou a biblioteca do PALCO.

Hoxe por hoxe, como responsable do **Proxecto CORGORAL**, teño a honra de escribir unhas breves liñas sobre esta pioneira e marabillosa antoloxía poética plurilingüe do **Primeiro Festival ÉPICO no PALCO**. O Proxecto CORGORAL naceu a comezos do ano 2021 como unha iniciativa do Concello do Corgo para documentar e salvagardar a tradición oral local; polo tanto, a memoria e a palabra pasaron a ser dúas prioridades inmediatas na defensa e na activación do **Patrimonio Cultural Inmaterial** corgués. Esta iniciativa, orixinal e innovadora, xa recibiu numerosos

parabéns por parte de diversas institucións e particulares, sendo actualmente un indiscutible motivo de orgullo para toda a veciñanza do Corgo, independentemente da súa ideoloxía política e da súa filiación partidaria.

Grazas ás numerosas iniciativas do Proxecto CORGORAL, hoxe podemos gozar dun acceso libre e gratuíto á cultura nas instalacións da biblioteca do Punto de Atención á Lectura do Corgo - PALCO. Neste espazo dispónbilízanse para a consulta pública máis de sete mil libros en varios idiomas, así como numerosos audiovisuais de diversos xéneros. Aquí está a ser posible realizar presentacións de libros e revistas, conferencias, concertos acústicos, recitais de poesía, obradoiros de iniciación á lectura de documentos antigos, charlas divulgativas, xornadas sobre o patrimonio cultural, proxeccións de películas e documentais, citas literarias... E o **Primeiro Festival ÉPICO no PALCO**. Por que razón épico? Porque resulta pouco menos que inaudito nos tempos actuais e case sen recursos poder organizar en moi pouco tempo un **Encontro de Poesía Ibérica no Corgo**. Aproveitando as iniciais que nos facultaba este xogo de palabras, co título xenérico do festival xurdiu o lema do mesmo e o adxectivo que mellor o caracteriza: ÉPICO. Porque épico é que unha ducia de intrépidos poetas galegos, portugueses e leoneses se teñan xuntado por amor á arte e á palabra dita, cantada e recitada neste verdadeiro cruce de camiños que é O Corgo.

Aquí poderedes ler unha bela escolma das composicións poéticas que os propios vates escolleron, homenaxeando as diferentes linguas propias de cadaquén, a irmandade dos pobos lusófonos e a boa veciñanza e simpatía coas restantes culturas peninsulares. Gustaríanos moito que esta fora a primeira edición e que nun futuro puideran vir á nosa terra poetas casteláns, euscaldúns, cataláns... ata compoñermos entre todos unha bela sinfonía de paz, respecto e amizade nestes tristes tempos marcados polas guerras, as pandemias e a intolerancia máis ruín. Porque, a fin de contas, a diversidade enriquecénos e ninguén pode negar que a poesía nos humaniza e nos fai mellores persoas.

En termos de produción editorial, este é outro máis dos nosos **Cadernos CORGORAL**, que, grazas ao apoio económico do concello, foron publicados ao longo dos tres últimos anos: «O Proxecto CORGORAL», «A toponimia e os nomes da terra no Corgo», «O adiviñanceiro tradicional», «O refraneiro tradicional», «Os cantares do Entroido» e agora... a «Antoloxía poética do Primeiro Festival ÉPICO no PALCO». Todos eles apare-

ceron primeiramente en formato físico e foron distribuídos de balde entre a veciñanza e a comunidade escolar. Posteriormente decidiuse habilitar a súa libre consulta no universo virtual da rede e permitir a súa descarga no portal municipal www.concellodocorgo.com

Nesta **páxina web**, totalmente renovada e actualizada, tamén se encetou no ámbito do Proxecto CORGORAL unha carpeta de contidos en formato multimedia, na que se inclúe un amplo repositorio de documentación relacionada co patrimonio cultural corgués: textos antigos e modernos, cantigas, fontes históricas, bibliografía, videografía, imaxes de antano... De todo un pouco para poder saber, para poder lembrar e para poder valorar mellor o que fomos e o que somos. Porque temos un enorme potencial e porque é a nosa obriga moral conservar e transmitir todo este patrimonio ás vindeiras xeracións.

E xa para rematar este limiar, tan só me resta agradecer ás persoas que de todo corazón fixeron posible este soño para celebrarmos con orgullo o primeiro ano de vida do PALCO e un ano máis das nosas Letras. Co desexo de que ambos, como ben diría Don Álvaro Cunqueiro, podan vivir e gozar mil primaveras máis.

Lois Ladra

O Corgo, Maio do 2023

ALBERTE MOMÁN

(Ferrol, 1976)

Subverter a luz alén de toda sombra

escravellar na terra até perder as unllas
obviando a dor
a secreción viscosa que as ligaba á carne
sen coñecer a dirección certa cara a superficie

o amortecer dos sons contra as paredes da caverna

sen fronteiras
como formas tan só as figuras da memoria

«e se non existen recordos anteriores a esta nada?»

elaborar un léxico a partir das sombras
unha gramática simple para comprender os pensamentos
poñéndolle nome ás emocións básicas
ás demandas nas que o instinto impera

escavar en oposición á quietude
a simplificación como xogo de contrarios

avanzar sen temer a claridade

A claridade é un simulacro

a tentas sobre as superficies duras
como quen dá os primeiros pasos
 sen saber o que está por vir
afirmabamos contar coa capacidade de coñecer
sen luxar as mans
ao tempo que mediamos o espesor da sucidade
pola escasa sensibilidade das xemas

convencinme de que era mellor
ocultar as falanxes dentro dos puños pechados
non para loitar por unha identidade de seu
senón para finxir que o inmovilismo era posible

O poema

como um orgasmo após outro
numa produção fordista.
Não posso mentir,
não sou o melhor amante.
O pior de tudo é a cadência
como uma adição monótona.
E o silêncio cúmplice das expressões,
o rosto imutável,
a pele tão só morna e suave.
Repetir que não é possível chegar mais longe,
ficar em um beco obscuro,
estreito e húmido
sem apenas uma saída certa.
Perguntar mais uma vez
por que o verso não chega ao final da página.
Ganhar distância com cada palavra,
criar a voz com as falanges
entre as folhas,
passando de vagar,
construindo um desejo que não se vê mais cumprido.

O poema
é a imagem reflectida no espelho
onde se procura o próprio prazer,
o amor,
a beleza que o corpo
acredita ausente.

O poema são os outros,
aquele não lugar que construíram para nós,
para o eu que sou apenas uma sombra dele
e o espelho como instrumento,
a página que fica em branco, imaculada,
com a sua voz percutindo sobre os tempos
para dizer que precisa ser desflorada
e não ser assim a virgem que fica deitada
com as pernas abertas,
aguardando o poema que nasce sem o contacto prévio,
sem o aroma dos fluidos que impregna os genitais.

Não, não quero morrer assim,
sem o berro desesperado,
sem rachar a página debilitada pelo cuspe e as lágrimas.
Desejo morrer com a pequena morte
aprofundando como um cancro
que se expande,
que se nutre do próprio ser.
Assim,
como a voz que não mingua
e repete:
assim, assim, assim mais uma vez.

ALBINO MATOS

(Porto, 1948)

Estrelas

1

Que é isso, no fundo dos teus olhos?

—São estrelas?

2

Quem olha muito as estrelas

fica com estrelas no lugar dos olhos.

3

Caminho de estrelas

(Sim, pode ser).

De ti.

Para ti.

4

Quem inventou o dia estrelado

fui eu.

E tu.

5

Há estrelas

mães e avós

de outras estrelas

—Não é?

6

O brilho das estrelas.

O piscar dos teus olhos.

7

Chuva de estrelas

—Lágrimas?

—Saudades.

8

Duas estrelas sorrindo
uma para a outra
—Qual delas brilha mais?

9

Uma e outra
e outra e outra...
—Enchem a vista
(e o coração).

10

Duas estrelas
—Um minuto.
—Um século.

11

Rio de estrelas
—Foz de amores.
—Mar de saudade.

12

Tecnicamente,
os teus olhos,
posso chamar-lhes constelação?

ÁNXELA GRACIÁN

(Castroverde, 1968)

Na feira do 13 de Adai

Na feira do Trece de Adai
había sempre unha lilaina de papel
que debuxaba arcos da vella
cando lle movía as estrelas o vento.

Na feira do Trece de Adai
había vinte varas de roscas de anís
trenzadas nunha cana gallada de buxo.

Cada día trece,
ao volver da feira do Trece de Adai,
o Home do Saco e mais eu
detiñámonos na fonte das Ninfelas,
para ver os cabaliños do demo
buligaren na espuma da auga.

As roscas e as sete cores
do arco da vella da lilaina
da feira do Trece de Adai
facíanme esquecer o medo
que me daba aquela muller de auga
que vivía na fonte das Ninfelas
e que arrefecía o corpo ao sol
deitada no peitoril da beira.

Unha vez tiven un Saltaparedes

Unha vez tiven un Saltaparedes
fillo dun Saltaparedes
e pai dun Saltaparedes,
neto, bisneto e tatataraneto dun Saltaparedes,
pequeno coma todos os Saltaparedes,
e con fendas nos ollos
para gardar as estrelas da noite.
O meu Saltaparedes era tan pequeno
que me cabía dentro dunha man.
Efectivamente,
no meu Saltaparedes todo era pequeno,
todo, agás as pernas,
porque o meu Saltaparedes era todo pernas.
*«Mentireiriña,
se non tes nada dentro da man»*,
dicíanme os meus compañeiros do colexio,
cando, fachendosa,
lles amosaba a beleza bulideira
do meu Saltaparedes minúsculo,
que saltaricaba ínfimo dentro da miña man.
Aloumiñei o meu Saltaparedes
para que non se entristecese por igualalo co nada
e el sorriu exultante de alegría,
porque o meu Saltaparedes,
coma todos os Saltaparedes,
sen ser nada,
—que os Saltaparedes non son nada—
viven desa felicidade maiúscula
de esconxurar as faíscas da ilusión
nos ollos de cada neno ou nena
que esperan sentados un regalo.

Paisaxes de borrancho

Cando era nena
debuxaba garabatos
con lapis de grafito gris.
Gustábame meter elefantes grandes
dentro de zapatos pequenos
e rinocerontes con ás de mosca
dentro dunha caixa de mistos.
Aqueles meus zoolóxicos persoais
escapaban polas beiras daquelas liñas rectas,
sempre demasiado paralelas,
sementando toda a folla de atoutiños de borranchos
que se soñaban letras.
Hoxe sei que a caligrafía non se aprende
a forza de repasar por riba dos puntos
círculos,
arandelas,
trazos,
liñas,
paus revirados
ou ás de mosca,
naquel caderno azul do neno viquingo
que navegaba feliz na súa piragua.
A caligrafía apréndese cabalgando
tras do ronsel do seu remo,
porque só en cada singradura
cabe ao completo todo o noso mundo pequeno,
a casa,
o can,
a vaca,
o tractor,
a aira de laxes de granito
ou os nomes dos vinte e sete paxaros,
que existían porque Avó Guillermo
os nomeaba para min.
Cando era nena
debuxaba garabatos cun lapis de grafito gris

no caderno azul do neno viquingo
que navegaba feliz na súa piragua,
ata que dona Elisa
escribía: «NECESITA MELLORAR»,
con grandes palabras maiúsculas,
inútiles,
como todas as cousas maiúsculas,
porque aquela mestra da escola nacional
nunca entendeu que o noso mundo pequeno
é tan grande
que non cabe dentro de dúas raias.

CARLOS d'ABREU

(Maçores, 1961)

Nocturna fronteira

Larga é a noite
Do outro lado tu
Entre nós os montes
por onde ecoa a tristeza
da distância-fuligem
e da solidão-geada

Longe está agora a raia
Mais perto a fronteira
alçada p'ra desunir
o nosso país interior

Marcos são os teus olhos
da permeável fronteira
Contra(o)bando sou eu
que passo a passo
sem passador-guia
vereda acima e trilho abaixo
circundando a serra
de mil sombras-lobishomens

Entro saio volto a entrar
e só tu sabes porque arrisco
só tu sabes porque insisto
em esperar a madrugada

Mil vezes caminho andei
mil vezes fiz caminho
Contornei ludibriando
e derrubando furtei
todas as fronteiras
desde que ao cemitério fui
deixar carta a minha Mãe!

Proibido > Obrigatório > Máscara

PROIBIDO

é proibido sentar nesta cadeira
é proibido entrar sem máscara
é proibido permanecer sem máscara
é proibido estar a menos de 2m de outrem
(mesmo que mascarado)
é proibido circular aos fins de semana
é proibido sair de casa a partir das tantas
(já não sei às quantas...)
é proibido ajuntamento superior a cinco mamíferos
(mesmo que mascarados)

e depois a versão OBRIGATÓRIO

é obrigatório o uso de máscara
é obrigatório desinfectar as mãos
é obrigatório lavar as mãos
é obrigatório usar luvas
é obrigatório distanciamento social
é obrigatório permanecer em casa
é obrigatório informar as autoridades
(se tem sintomas desmascarados)

é proibido é obrigatório

acautelem-se os monoteístas
preparem novo altar os teístas
riam-se os ateístas
regozijem-se os anti-teístas
com este omnipresente e omnipotente ser

que notável serviço presta ao autoritarismo
o novo habitante do espectacular zoo
do corpo humano

MÁSCARA

usemos máscara
entremos com máscara
permaneçamos com máscara
circulemos com máscara
comamos com máscara
bebamos com máscara
fumemos com máscara
banhemo-nos com máscara
dormamos com máscara
dancemos com máscara
cantemos com máscara
forniquemos...

que deboche!
adormeci

MÁSCARA

li e dormi, dormi, dormi
pela manhã
MÁSCARA ouvi
mas não respondi, respondi, respondi

antes elucubrei
e continuei a pensar, a pensar, a pensar
e resolvi a questão
do uso da máscara
também na hora da refeição:
fiz-lhe um rasgo para aceder à boca

e neste repensar no que me refodia
encontrei-lhe ainda uma outra utilidade:
vendi com ela os olhos para a sesta

já sei
agora quando sair de casa
levarei «passa-montanhas»

que sempre pensarão ser forrado
com cetim em forma de máscara

e poderei entrar no banco estatal
e no hemiciclo bentinho
e talvez mesmo no presépio de belém
porque uso e sou máscara

e que farei ao fruto
dessas tão notáveis expropriações?

já sei, já sei, já sei:
distribuo o velho-banco
pelos novos-bancos
e os bentinhos arremato-os
nas feiras de raridades

passarei a ser a máscara
a máscara que venceu a barba
que me mascarava
mas como a barba ficou da cor da neve
e a Natureza sabe que não gosto de frio
permite-me agora que a máscara
amenize o meu inverno
com as cores que entender

viva a máscara libertadora!

destes lábios mascarados
recebei graças solsticiais
e beijos descarados
senão mesmo envenenados
por este tempo que levou o vento
não permitido > não-autorizado > não consentido
do «INTERDIT D'INTERDIR»

CARLOS PEDRO

(Mêda, 1954)

Silêncios

Os silêncios das tardes
são como os da alma

profundos

No aconchego dos anos
ameaçam as noites

sufocantes

agarram-se ao corpo
e à alma
e ao luto

com raízes de memória
e
com o peso
de todos os invernos.

Canção

Gota a gota
vai caindo
vai molhando
o duro chão

Gota a gota
vai caindo
vai chegando
ao coração

Gota a gota
vai caindo
mesmo quando
dizes não

Gota a gota
vai caindo
vai deixando
uma canção.

O amor existe

Existe amor nas manhãs quando nasce um sorriso
Na cor verde dos campos em flor
onde o suor
é preciso

Existe amor nas palavras que forjam a esperança
Na brandura que tem o luar
sobre um mar
de bonança

Existe amor na verdade que à vida se oferece
Na seara tornada canção
onde o pão
acontece

Existe amor escondido num simples desejo
No calor que é sentido no rosto
pelo gosto
de um beijo

O amor existe
no vento no sol no olhar
nas coisas belas que queremos sonhar

O amor existe
E mais que um sentimento
ele acontece em cada momento.

EUGENIA SANMARTÍN

(Ferrol, 1972)

Líquida

Hoxe son unha parte desta natureza e nada máis
perdoen os que agardan de min
pero hoxe son líquida como é hoxe o ar que nos arrodea.

Hoxe adormezo como cada insecto destes montes verdes
refuxiada o máis posible no arrecendo dos meus cobertores
coma se fosen a terra mesma da tobeira.

Hoxe pesa o meu interior como as flores dos castiñeiros
tan fermosas... tan erguidas elas...
arrecendendo a sexo cando o sol as quenta.

Hoxe caen, pesadas polo peso da chuvia que as empapa
polo peso do tempo, do clima
do momento da vida que as empapa

Perdoen os que agardaban hoxe de min
a persoa compacta, a voz, a resposta
porque hoxe estou diluída, orballada,
mesturada cos átomos do universo

...e apenas nada máis...
e no real... góstame.

Ae! (canción)

Ae! eu quero mare
Ae! eu quero mare
para os meus pés lavare
Deixo nas augas a dore
Fican as penas no mare
Ae! eu quero mare
Ae! eu quero mare

Ae! eu quero amore
Ae! eu quero amore
cálido ter o meu cuore
Ter pra ter, ter pra emprestare
e que circule o rencore
Ae! eu quero amore
Ae! eu quero amore

Ae! eu quero tempo
Ae! eu quero tempo
para facer o meu eido
Miña casa, meu abrigo
e sexa alegre o silencio
Ae! eu quero tempo
Ae! eu quero tempo

Ae! eu quero vento
Ae! eu quero vento
despeiteándome o peito
Para cantar, para cantare
co sorriso flor nos beizos
Ae! eu quero vento
Ae! eu quero vento

O voo das manta-raias

Cada vez máis mirámonos só a nós mesmos e ás nosas obras
coma se non houberse nada máis no mundo
(penso eu mentres me abraio do voo das manta-raias sobre o océano)
nada máis no mundo que este mamífero sen pelo que somos.
Na última primavera por dúas veces unha libélula dourada zumbou
maxestosa no noso salón
o neno tívolle medo
eu chorei polos nenos que teñen medo das libélulas
bágoas a moreas polos nenos asustados por unha miñoca mentres xogan
a call of duty
polos estúpidos animais que resultamos ser
tan pagados de eumimecomigo
afastándonos cheos de orgullo da lúa sen farois
do lume sen chisqueiro
da pataca sen terra
do ovo sen galiña
do peixe sen escamas
da vaca sen bosta
da herba
das libélulas
das manta-raias

HELENA CARVALHO DE ALMEIDA

(Angola, 1963)

Em poesia

Num rubro coração eu me revejo
Se de um amor-perfeito os lábios pinto
No espelho de um arco-íris eu te sinto
No papiro tua boca doce eu beijo

Leio em versos teus ais que em vão almejo
Numa rima entrançada o olhar distinto
De estrofes em que o odor só eu pressinto
Nos teus poemas de amor eu me protejo

Contigo eu pinto as flores e é primavera
Contigo ergo o estandarte por magia
Nos campos de batalha a armilar 'sfera

Contigo escrevo um hino à alegria
Aonde a paz e a esperança impera
És da fonte de amores alegoria.

De veludo rubi vesti cristal

Numa manhã sem brilho eu te senti
Eriçada em teu beijo fiquei nua
Pensamentos de luxo em que fui tua
Num espasmo gemido estremeci

Minha loucura sã a dois vivi
Embalada por ti dancei na rua
Flutuei fui contigo até à lua
E foi voltar à terra que eu temi

De veludo rubi vesti cristal
Com aromas silvestres perfumei
Meus lábios de teu fluido tão frugal

Por tanino veloz me embriaguei
Tu foste Baco e eu fui simples mortal
E perdida entre sonos acordei!

No início era a rima

Era sempre a poesia
Quando na tua voz tropeçava
E na minha a tua se embargava
Havia entre nós melodia
E entre a razão e o amor
Com a lealdade por lema
Difícil foi definir
Qual de nós
Era o poema

Da nascente até à foz
Dois mares em entropia
Entre quedas e torrentes
O paraíso surgia
Apenas em alegoria
Apaziguámos hipérboles
Trapaceámos metáforas
Musicámos eufemismos
Sublimámos as anáforas
Fomos ilhas de desejo
Em noites adormecidas
E nelas construímos quadras
Com castelos por solfejo

Nossos semblantes de máscara
Curtiram olhares de bocejo
Trocámos sílabas tónicas
Fizemos coleção de versos
Balanceámos tercetos
Sem pontos de exclamação
Nem vírgulas atrevidas
Asteriscos espalharam magia
Nenhum dos dois foi poema
Fizémos os dois poesia!

INOCENCIA MONTES

(Tabuyuelo de Jamuz)

Las paridoras de la plaga...

Ginkgo biloba

Yo, mujer descendiente de los lebuos,
toco el cuerno a la batalla de los míos,
guardo la llave de la panera
en el cajón del ajuar para mi entierro
por si vuelvo muerta...y
convoco desde aquí a Navia, la diosa celta.
Dejo el óbolo para Caronte,
todos los rituales de los ancestros cumplidos y
escrito queda, que he de ser pan para los robles.

Prometo dar la frente despejada a la puntería
cuando falte de mi cuerpo la certeza del desove
y arrastre mi vergüenza por el destierro senil
de la locura, destino solitario y pobre.
No dejo descendencia inútil,
mi único instinto reproductor fue el estornudo.
Sabed, aprendí pronto a hacer renuncios,
no tuve más honor por espada y por escudo
que mi falta de codicia a un dios moneda,
asesino, vanidoso y astuto.

Hoy las ciudades hincan la rodilla.
En las grutas de las vírgenes aparecidas
ponen bombas los impunes dictadores.
Los dioses, escondidos como siempre,
sonriendo comprensivos a quien muere y va con ellos.
Pregúntales Caifás... lo negarán tres veces.
Siria hoy es madriguera, mañana seré yo, después vosotros,
y qué importan mis despojos de una pieza;
En Mianmar pagan en paz la posición
en la segunda mundial, con aniquilación. Angustia.

Ahora no son genocidas
será después cuando hayan terminado con ellos.
Nosotros callados...no somos rohinyá.
Adivináis ahora por qué mataron al Ché, a Gandhi,
a Olof, a Kennedy, a Luther, a Indira...
¿Adivináis ahora por qué mataron a los buenos
los que podían reparar los trenes?
Pregúntales Caifás ...lo negarán tres veces.

¡A mí los leburos! ...actuad con la habilidad propia de las madrastras.
¿Desesperaron acaso Piritoo y Teseo al no ver a Caronte en el
embarcadero... y eran muertos?
¿Dejó de suspirar Plinio el Viejo cabalgando por el reino de León
a miles de Romas de su retiro y libertad amada?
¿Acaso no tenéis historia?
¡A mí los leburos!
los viejos guerreros de antes de esta vergonzosa barbarie
los que llevaban por arma, un cesto con trenzas de madre
los del manojo de urz sobre los hombros
los de antes que la palabra alumno mordiese
los del mundo reparado sin alambres.

Necesito que alguien me recuerde dónde están
las casas con voces
donde se discuta el precio del pan y los huevos.
Nada sería más noble que heredar gallinas
ahora que en todas partes se malcrían conejos.
La práctica hace maestros, dijo el obrero
mientras intentaba con Poe
espantarle a Palas el Cuervo

Angustia... angustia.
¡A mí los leburos!
La injuria en respuesta a los que se manifiestan,
la calle que se revuelve recibe desprecios,
el insulto arrogante que difama a quien piensa
abismo sin indulto... derrota o consuelo.

Combatiente, están trenzando tu melena para la guerra
la conspiración está dando frutos. Pregúntame
¿dónde estaba cuando repartieron la tierra
ahora que reparten las fronteras del cielo?
Espérame en la constelación de los reventados
donde el ginko biloba hará con nosotros alimento
para esas praderas que buscan en el espacio,
allí nos mandarán a morir a los muertos.

Ahí os queda la llave de mi panera...
Pregúntales Caifás... nos matarán a la tercera.

JUAN CARLOS VALLE - KARLOTTI
(Maside)

«Non río da morte.
Porén coñezo a súa
branca casa, coñezo a súa
branca vestimenta, coñezo
a súa lentura e o seu silencio.
Velaí, a morte non
me visitou aínda,
e vostedes preguntarán: que
coñeces? Non coñezo nada.»
JAVIER HERAUDA

«Endexamais vos direi ADEUS,
á vosa cita non faltarei.»

Elexía a Rafael

É impagabel este día eterno sen ceos troquelados
dunha «fe adorábel que o fado blasfema»
sen un só deus verdadeiro
e sen xaculatorias do medo e a amargura.

Unha bandada vermella de mans clandestinas
acompañá esta rexa tristura
porén tamén ondean albos manteis
de apertas comestíbeis.

Hoxe
un soño que non dorme
repousa con todo o cansanzo do mundo
nos ollos desorbitados de escuitar
como cedés a vida
o seu son de semente
co peso xusto

a indomábel sabenza
por exemplo, de amar de pé,
sen concesións.

Hoxe
a cidade ten os pés fríos e toda
ela é unha vermella periferia
onde ninguén pide esmola
nin implora unha vixilia de avemarías e trompetas
así e todo
hai unha colleita no aire
de propicias primaveras
que nos obriga a estibar esta urxente dor.

Hoxe
os guindastres e as rúas apértanse
até facer da dor, sal groso
e un desamparo de xanelas conxeladas
atinxe os reloxios
agora boquiabertos.

Hoxe
até as pedras
cancelan o seu silencio
e un monólogo atroz descende deica a beira
asolagando o que queda deste día sen ósos.
Até os mercachifres pecharon
os seus almacéns de promesas
e abre o mar a súa magnífica colleita
de soles maduros e naufraxios
e non por decreto xaxúa o crepúsculo
un hoxe sen présa
e plaxia o teu nome
a lembranza das árbores.
Un silencio pulido de espellos
multiplica até non dicir basta
unha orfandade que herda
o teu teimoso e fiel apego
ao xénero humano.

Hoxe
a mentira tórcese e avergoña
e dálle as costas á voz de seu amo e lastimeira
agocha
nos faiados da piedade.

A luz esgalla en dous o pan
mentres crepita á porta do forno e lóuvanlos.
Vallejo dixo que hai na vida tan fortes bateduras
que todo o vivido empoza na ialma
e por un intre sen palabras
cruzamos o país da túa ausencia
e xa estás aquí de novo
os risos dos nenos son flores
nos corazóns que se erguen humildosos
altivos
rimando os seus latexos
con todas as convocatorias que nos deixan nas rúas
unha vez máis abertas
ás músicas de todos os pasos
tantáns acesos de carraxe de rabia e de inocencia.

Amigo compañeiro Rafael
camarada de madrugadas a mans dadas
de unha en unha
sen a menor dúbida
fundiremos toda esa *parafusería* da morte
e a súa letal papiroflexia de amianto.

Maldita sexa a externalización da miseria
e o seu *pulero* negocio de ferralla.

Nós somos do aire libre, libres
e gustamos de soñar espertos
para que sigas vivo en cada berro de resistencia e riso
que demos sen descanso.
Que daría eu por ter todos os versos libres
e as palabras recén traídas do silencio

para así poder estar á altura do vermello emblema dos feitos
a mesmísima vida rimando con noites e días
namentres arde o esquenzo na túa lembranza.

E así, con todo o presente por diante
dun só tallo
remato con esta poesía que nos treme.

MANUELA VIDAL VALLINAS

(Quintana del Marco, 1967)

As mulleres que son

Encalan corredores de cordura

E enffan vontades

Tenden sobre pradeiras cancións e refráns frescos

E debullan, coma patacas, tardes de verán e sextas

Mentras arroupan as rúas xogando ás cartas

E a sorte chéiralles a naftalina e a xabón «la bella aurora»

As mulleres que son

Gardan a forza da auga nos seus ventres

Fan medrar a lá

Estercan rosais e lúas

Erguen calmas

E polos sumidoiros

Ven fuxir as nubes de treboada

Ollan de fronte ao lobo

As mulleres que son

Se é que o lobo as olla

As mulleres que son

Paren fillos

Que reparten por xeografías de hule sobre padiolas

E que nomean completo cando se anoxan

As mulleres que son

Falan con elas mesmas

Mentras cocen pezas de pan máis grandes cós seus días

e rezan máis dúbidas ca rosarios

Festexan a vida en forma de «cuelgas»
As mulleres que son
E a lucir arracadas de cor nas súas orellas
Enchen de baile as prazas
Recollen lirios
Fían bicos e amores
Acenden o lume cos seus contos
Ordenan o futuro en andeis de cal
Remexen artesas de carne colorada
E miden
As mulleres que son
En ferrados de fume
O peso das casas que sosteñen

As mulleres que son
As mulleres que fun
As que hei de ser
Clarexan as miñas sombras
E hoxe, eiquí, estanme a nomear.

(Trad. de José Manuel Veloso)

La casa

De solidez extrema
luce unos muros de agua
y unas ventanas desnudas y grandes
las risas de las niñas trazan raíles de plata
y el sol saca del pozo
el color del rosal distraído

luego la parra nombra la calle
el verde del huerto
los manzanos los ciruelos y hasta el peral
otorgando sobre el murete de piedra
la esquela crujiente de los negrillos
mientras un viento torpe tropieza
las maderas de un corredor que aún
no hay

De solidez extrema
la recorro descalza y dejo
para un mañana que tiembla
el colocar las alfombras que posa la noche
junto al vacío de sus vasos de leche

Como una vieja cafetera vencida de fuegos
el silencio alerta de que se duelen las arañas
y se alejan
de que se marchan enveredando telas y lamentos

No hay chimenea.
Aún.

Un caballo de nieve galopa la calle

Eres tú, Mujer.

La ciudad, dormida, calla. Rastro de polvo y ciprés por los asfaltos de lana. Cerros preñados de sombra y de violeta parda. En las alcobas, el absurdo, de envenenados silencios se amamanta. Acerada vertedera hambrienta de carne blanda, rasga raíces y entrañas, como si nada pasara, como si el hedor no entrara, gustando de vecindad, a través de las ventanas, de los cercos de las puertas, por los nudos de la lana. Domesticadas pupilas permanecen degustando hiel de enquistada rama, a sorbos, la sinrazón, sin levantar la mirada.

Un galopar de caballo desboca la nieve blanda.

No hay telón que encubra tanto, ni el letargo del rebaño, ni masedumbre barata, cómoda frente al espejo de esta barbarie de nácar. Las cloacas son ahora simiente de azucena blanca.

Y en pie tú, Mujer, las sangres, las espadas, el cuenco amortajado de las manos, la cárcava de huesos y colchones.

Y en pie, tú, Mujer, sin aguardar a que vengan, a que despierten, cubriendo tú de tormenta las vaguadas, arrastrar de grito y de perros, de llanto mutilado y de herrumbre en la balanza.

Por los cerros de violeta y sombra, volverá jadeando el alba, blandirá razones frescas frente a tantas pobres almas.

Y el caballo desbocado con su galopar de nieve anegará las almohadas.

Qué galopar de caballo.

Qué duelo de nieve clara rodando en gris asfalto enredo de fría lana En pie vástagos de polvo, nubes repletas de ansía, formando voluntades férreas de no pararse ante nada.

Para las bocas sin cielo han de traer la palabra, han de volver, poco a poco, el eco, la risa, el beso, la luz, la alondra, la canción, la cama. Han de volver como huye ceniza ya la sogá enamorada.

Un caballo de nieve viene con un galopar de plata

Eres tú, Mujer.

Y en las esquinas, azucenas blancas.

MONTSERRAT VILLAR GONZÁLEZ

(Cortegada de Baños, 1969)

Ensináronme

Mi alma es esa casa de madera que arrastra el vendaval
Juan Carlos Mestre

Desde nena ensináronme
que debería amontoar obxectos
para deixar herdanza.

A miña casa acaba de queimarse.

Eles ensináronme que traballar
é obter beneficios
e mercar felicidade a prazos.

A miña casa acaba de queimarse.

Mostráronme o camiño recto
que levaba á Igrexa os domingos.

A miña casa acaba de queimarse.

Ensináronme que a aparencia
axuda a que te respecten
e é por iso que usei vestidiños
que facían as delicias das nais.

A miña casa acaba de queimarse.

Ensináronme que a familia é indisoluble
e os irmáns son sagrados
aínda que te sangren.

A miña casa acaba de queimarse.

Ensináronme a agochar a dor
e as mentiras,
para sorrir cando estiver nas rúas
e que todos envexasen esta vida perfecta.

A miña casa acaba de queimarse.

Eles ensináronme a calar
porque era só unha moza que sempre
tiña fantasías de rapaza inútil
e absurda comunista.

A miña casa acaba de queimarse.

Ensináronme a deixar de respirar
a afogar a beleza no silencio
e eu torneime palabras sen son.

A miña casa acaba de queimarse.

Agora, diante dos cascallos da casa,
aprendo a vivir de novo
e a liberdade abrolla das cinzas.

Simplifiquemos

Simplifiquemos
ata o futuro
nunha casa cun tellado seguro
sen urbanización e con silencios.
Estantes que paran libros
retardando o tempo
cando as mans
os abrazan coma pólas.

Desfrutemos facendo castelos na area,
aínda sendo neno aos 80 anos.
Agardemos polo xantar sobre a mesa, con dous pratos máis,
por se alguén nos dá a súa presenza.
Andemos en bicicleta e non
en máquinas corrosivas que adormecen os nosos corpos.

Xoguemos a vaqueiros e indios
e afoguemos ese berro para que o inimigo non nos descubra
mentres unha toupa se pousa nas nosas pernas.
Tiremos con cordas e paus
pedras a avións,
ese fungar no ceo que nos protexe.

Saltemos a corda
ata derrotar os nocellos.
Roubemos mazás da árbore do avó
e comámolas co sabor do prohibido.

Observemos pacientemente mentres os mariñeiros
saran as redes como se fosen
fíos de prata que corren nas súas mans
e soñemos con pescar cada mañá
o peixe que nos encha.

Recollamos estrelas cando baixe a marea
e devolvámolas a esa auga necesaria

aínda que iso signifique
mollar, no inverno, as pernas.

Recoñezamos estas sombras,
estas pegadas na area
que mañá desaparecerán
sen deixar rastro, pero si,
sensación de abrazos.

Camiñemos en silencio
para escoitar o son verdadeiro
do sal que nos alimenta.

Apnea e resurrección

Mergullarse, non importa:
frío do inverno,
verán sen horas.

Mirar -
máis aló do visible
e apalpar con dedos
de delicado amor
a area que é nai.

Xuntar, respirar,
baixar ou subir...
xurdir de novo,
intermitente tempo contado
como luz de faro.

Apnea e resurrección.

Chegar ao porto,
volver ao fogar
e pensar no alimento
que xorde dos dedos
e é inxerido por outros
en termos de felicidade mercada
coa soberbia dos cartos.

Apnea e resurrección.

Ignorantes dentes os que mastigan
o osíxeno que o mar comparte
cos que o respectan.

XERARDO QUINTIÁ

(Friol, 1970)

dígovos que tocado con púa de guitarra

o meu clítoris-pensante é unha insurrección

proxectada
cara á curiosidade
de furgar

e furgar

ate converterse
nunha pebida
fosforescente

como cando as cores se alían
e amosan un frescor —un vívido frescor
contra esa uniformidade
cromática chamada

GRIS

éo polos efluvios que del exhuman
e se espallan a través da Mente Inmortal
igual que as ondas gravitacionais
entre a foula interestelar

así
agardo
nel

sobre
vivida
nel

guiada
por sinais
hialinos

que me conduzan

á firme determinación

de estenderme coma un pélogo

de abisal *auga ensimesmada*

onde os deuses sexan desposuídos

de toda concordancia e aí abandonados

—na orfandade

—na creba dos ciclos

—no nacemento do libre

de que precisamos clarificarnos?

de que rémoras prescindir? como desbotar
a afinidade emocional que nos deu acubillo
fronte a un tipo de traxedia íntima
e desbordada?

como asumir que toda conxectura
do maxín é verdadeiramente posible
se nos zafamos daquilo corroído polo uso?

pero hai que insuflarlle proteínas fermentadas
e soprar nel como se fose un presaxio
curativo como curativo é o feito
de que alguén chegue
á nosa casa

e faga uso

do noso lume
do noso idioma

do noso pan
do noso poema

benqueridos seres amados pola vida

cuzos

xovencas

avelaiñas

escornabois

e tamén outros de ánimo máis cambiante

coma nubeiros en láminas despregadas

ou alvéolos e branquias

de quen respira

hai sentidos que se quitan e se poñen

segundo se esborralen as tremoias

que os definen —pero non así o amor

que devén da xuntanza do que fomos

a través da carnalidade ou do desmaio

que compartimos e nos transformou

pois só da vida pode agromar outra vida

e estenderse simultánea en todas as direccións

como asemade se estenden os urocordados

ao colonizaren ignotos asentamentos

—benqueridos

(digo)

polo que sodes en min

e polo que a vida

me deu a través

de vós —así vos amo

Estudos e Publicacións do Proxecto CORGORAL

- 1- O Proxecto CORGORAL. Unha proposta para a recolla da Literatura Galega de Tradición Oral no Concello do Corgo. *Lvcensia*, n.º 62. 2021.
- 2- O Proxecto CORGORAL. Documentar o Patrimonio Cultural Inmaterial en tempos de pandemia. IV Congreso Galego de Antropoloxía. 2021.
- 3- Orixes e significados dos nomes de lugar das parroquias e lugares. Toponimia do Concello do Corgo. Reimp. *Lvcensia*, n.º 34. 2021.
- 4- O Proxecto CORGORAL e a prensa escolar como fonte para a recompilación da Literatura Popular de Tradición Oral no Corgo. *Corga*, n.º 8. 2021.
- 5- O Proxecto CORGORAL e o adiviñanceiro tradicional do Concello do Corgo. *Lvcensia*, n.º 64. 2022.
- 6- Refraneiro tradicional do Corgo. *Lvcensia*, n.º 65. 2022.
- 7- Nomear a terra no Corgo: a toponimia local vista por un filólogo. *Corga*, n.º 9. 2022.
- 8- Oficios tradicionais no Corgo: Toño do Carrizo, o último ferreiro. *Corga*, n.º 9. 2022.
- 9- *Os Cantares do Entroido no Corgo: 1945-2022*. Caderno monográfico especial, 2023.
- 10- *Antoloxía poética do Primeiro Festival «ÉPICO no PALCO»*. Caderno monográfico especial, 2023.

